

Особливості правового виховання

Г.П.КЛИМОВА, д-р філос.наук

НУ «Юридична академія України ім.Ярослава Мудрого»

Поняття «правове виховання» з'явилося в ХХ ст., але право завжди вважалось елементом виховання громадянина. Ще давньогрецький філософ Сократ висунув думку: людина вчиняє погано тому, що не знає, як саме вона має вчиняти. «Оскільки моральне зло йде від незнання, значить, знання – джерело моральної досконалості».¹

Тоді ж, в античних Греції та Римі склалася система правового виховання, яка може бути прикладом навіть для багатьох сучасних держав. «У грецьких містах-державах у громадян вже з дитячих років виховувалася повага і навіть пошана як до законів, так і до встановлених у них полісних порядків. В Афінах право асоціювалося з розумом і справедливістю. Ще в більшому ступені культ права і пошана до закону склалися в римському суспільстві. Слідування республіканським законам біло для римлян не лише юридичним обов'язком, але й справою честі».²

Ідеї громадянського виховання, що розглядаються в тісному зв'язку з правом должествовання, отримали розповсюдження в епоху Відродження, особливо у Флорентинській республіці (ХV ст.), у поглядах представників школи «громадянського гуманізму» (П. Верджеріо, Л. Бруні та ін.). Виховання громадянського обов'язку пов'язувалось з підкоренням закону, праву. Ці традиції були розвинуті в працях мислителів епохи Просвітництва. З кінця ХVІІІ ст. в школах почали вводитися навчальні курси законодавства, а з кінця ХІХ ст. – громадянознавства.

Історія свідчить про те, що правове виховання є складовим елементом ідеологічної функції будь-якої держави. По мірі розвитку і вдосконалення державності знаходяться більш дієві способи і форми здійснення цієї функції, все більш відокремлюється і спеціалізується правове виховання як самостійний вид діяльності держави, її органів і її співробітників, а також органів місцевого самоуправління і суспільних організацій і установ. Змінюються зміст і тактика, форми і способи впливу на правову свідомість мас і

¹ Введение в философию: учебник для вузов. В 2-х ч. – Ч. 1 / Под общ. ред. И.Л. Фролова. – М.: Наука, 2001. – С. 107.

² История государства и права зарубежных стран. В 2 ч. – Ч. 1 / Под ред. О.А. Жиркова, Н.А. Крашенинниковой. – М.: Норма, 2003. – С. 136.

окремих громадян, але в значній мірі стабільною (передусім в розвинених державах) є її сутність у вигляді уявлень про право і його сенс, цінності і функції.

Правове виховання – це організована діяльність державних органів, громадських організацій і соціальних інститутів, яка спрямована на формування правової культури громадян.

Правове виховання як діяльність має троїсту ієрархію цілей:

- формування системи правових знань;
- формування правового переконання;
- формування мотивів і звичок правомірної поведінки громадян
- готовність сприяти правомірній поведінці інших осіб.

Треба зауважити, що в наступний час правове виховання не відповідає сучасному етапу розвитку нашого суспільства. Державні установи, що покликані вирішувати цю проблему, діють розрізнено. Слабко залучаються у правовиховну діяльність суспільні установи. Практично не проводиться послідовна пропаганда діючого законодавства. Окремі заходи, що проводяться, здійснюються безсистемно, без урахування стану законності і правопорядку, без урахування потреби населення у тих чи інших юридичних знаннях. Допускається пом'якшене ставлення до фактів порушення законності, існування організованої злочинності і корупції.

Збільшення ефективності здійснення правового виховання залежить від розробки нових методик правовихованого процесу, адаптованих для різних соціальних груп українського суспільства. Процес правового виховання повинен бути наділений відповідними цільовими настановами для кожної з соціальних груп, що, в свою чергу, повинні одержати своє забезпечення у відповідних програмних документах. Нарешті, необхідно затвердити базову програму з правового виховання, що містила б усі основні напрямки реалізації правовиховної роботи, у розробці і впровадженні якої повинні бути зацікавлені як держава, так і все суспільство.